

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Instructie voor gebruik:

Dit is het formulier voor de beantwoording van de Beleidskompasvragen ten behoeve van internetconsultatie. Per 29 maart 2023 worden bij nieuwe internetconsultaties de antwoorden op de vragen van het Beleidskompas gepubliceerd. Let op dat dit formulier op enkele punten afwijkt van het reguliere Beleidskompasformulier, aangezien dit formulier terugblijkt op de stappen voorafgaand aan de consultatie.

Alle tekstvakken in het formulier dienen te worden ingevuld en vragen mogen niet worden verwijderd. Indien het voorstel een technische wijziging betreft of om een andere reden beleidsarm is, kan bij de vragen die niet van toepassing zijn worden volstaan met het invullen van "n.v.t."

Verwijder de cursief gedrukte tekst na beantwoording van de vragen.

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

Wetsvoorstel versterking rechtsbijstand in het strafproces

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Burgers die verdacht worden van een strafbaar feit, raad voor rechtsbijstand, politie, openbaar ministerie, Nederlandse Orde van Advocaten, Raad voor de rechtspraak.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

Bovengenoemde organisaties

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

Het wetsvoorstel voorziet in een adequate wettelijke grondslag voor een aantal uitbreidingen van rechtsbijstand in strafzaken die nu al in de praktijk door de betrokken organisaties worden toegepast (afdoeningsbijstand en standaardconsult bij strafbeschikkingen, rechtsbijstand voor ontboden minderjarige verdachten). De verschillende onderdelen van het wetsvoorstel zijn opgesteld in nauwe afstemming en samenwerking met de betreffende organisaties. De wijzigingen die de uitvoerbaarheid van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand in strafzaken verlenen, zijn op verzoek van de betrokken organisaties opgesteld.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat is het probleem?

1. Minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten zijn vanwege hun leeftijd dan wel lichamelijke of geestelijke toestand onvoldoende in staat om het strafproces zelfstandig voldoende te begrijpen en effectief daaraan deel te nemen.
2. In evaluaties van de ZSM-werkwijze is gebleken dat er een spanning bestaat tussen de uitgangspunten 'Snel' en 'Zorgvuldig'. Betere rechtsbijstand voor verdachten in de ZSM-werkwijze kan de zorgvuldigheid bevorderen.

- b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

De leeftijd (minderjarige verdachten), lichamelijke of geestelijke toestand (kwetsbare meerderjarige verdachten) van verdachten dan wel het korte tijdsbestek waarin een beslissing wordt genomen over de afdoening van een strafzaak in de ZSM-werkwijze en de omstandigheid dat in geval van afdoening met een strafbeschikking de zaak in beginsel niet voor de rechter komt.

- c) Wat is de omvang van het probleem?

Inmiddels wordt jaarlijks een zeer groot aantal strafzaken via de ZSM-werkwijzen afgedaan. De politie merkt daarnaast dat het aandeel kwetsbare verdachten (minderjarig dan wel meerderjarig) toeneemt.

- d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Het beleid is erop gericht de rechtsbescherming te versterken van verdachten die niet zelfstandig adequaat kunnen deelnemen aan het strafproces.

- e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het uitblijven van overheidsinterventie heeft tot gevolg dat de betreffende categorieën verdachten verstoken blijven van rechtsbijstand, waardoor zij niet adequaat aan het strafproces kunnen deelnemen.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Het versterken van de rechtsbescherming van burgers in het strafproces, met name die burgers die onvoldoende in staat zijn het strafproces te begrijpen en daaraan effectief deel te nemen.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

Participatie en toegang tot recht (SDG 16), Veilige, inclusieve gezonde steden en dorpen (SDG 11), Veilige en vreedzame samenleving (SDG's 11 en 16) en Ongelijkheid tegengaan, non-discriminatie, gelijke kansen (SDG 10)

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Het bestaande stelsel van door de overheid gefinancierde rechtsbijstand in strafzaken

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Het aan de betreffende categorieën verdachten toekennen van een recht op kosteloze rechtsbijstand in de desbetreffende fasen van het strafproces.

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

Het versterken van de rechtsbescherming van de betreffende categorieën verdachten in het strafproces.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

De verwachting is dat de verwachten die op grond van dit wetsvoorstel recht krijgen op kosteloze rechtsbijstand, zich vaker zullen laten bijstaan door een raadsman. Dit zorgt ervoor dat hun rechtsbescherming beter is gewaarborgd. In de praktijk is gebleken dat verdachten die voorafgaand aan de uitvaardiging van een strafbeschikking zijn bijgestaan door een raadsman minder vaak in verzet gaan dan verdachten aan wie geen rechtsbijstand is verleend.

- b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

N.v.t.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

1. De huidige regeling dat alle aangehouden verdachten van een misdrijf dat wordt bedreigd met een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer (de zogeheten A-zaken) standaard voorafgaand aan het eerste politieverhoor een gesprek met een raadsman voeren (consultatiebijstand), wordt uitgebreid naar alle verdachten die worden aangehouden wegens een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (B-zaken).

2. Minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten die worden uitgenodigd voor een verhoor op het politiebureau, krijgen voortaan automatisch en kosteloos een raadsman aangewezen die rechtsbijstand verleent voorafgaand en tijdens het verhoor. De al bestaande praktijk voor minderjarige verdachten wordt hiermee van een adequate wettelijke grondslag voorzien.

3. De rechtsbescherming van aangehouden verdachten wier zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan, wordt verbeterd, door de introductie van een recht op kosteloze rechtsbijstand voor aangehouden verdachten voorafgaand aan de uitvaardiging van de strafbeschikking.

4. Verdachten van een misdrijf die zich in vrijheid bevinden en wier zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan, krijgen wettelijk recht op een kosteloos gesprek met een raadsman bij de uitvaardiging van de strafbeschikking.

5. De in 2017 gewijzigde verantwoordelijkheidsverdeling bij de ambtshalve aanwijzing van een raadsman wordt op verzoek van de betrokken organisaties omwille van de uitvoerbaarheid teruggedraaid, zowel in de fase van vervolging en berechting ten aanzien van de verdachte als in de fase van de tenuitvoerlegging ten aanzien van de veroordeelde.

6. Een wijziging in de ambtshalve aanwijzing van een raadsman in tenuitvoerleggingsprocedures die betrekking hebben op een overtreding van de algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbaar feit.

7. In de Wet op de rechtsbijstand worden delegatiegrondslagen opgenomen waarmee toekomstige beleidsmatige wijzigingen in de regeling van kosteloze rechtsbijstand via het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 kunnen worden doorgevoerd, zonder dat daarvoor een formele wetswijziging vereist is. Dergelijke wijzigingen kunnen daardoor in de praktijk sneller worden doorgevoerd.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- brede maatschappelijke impact?

De wijzigingen sluiten zoveel mogelijk aan bij de manier waarop de betreffende uitbreidingen van rechtsbijstand (waar relevant) in de praktijk reeds worden toegepast. Daarnaast wordt aangesloten bij de bestaande systematiek van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand in strafzaken.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

De verlening van rechtsbijstand voorafgaand aan de uitvaardiging van de strafbeschikking (afdoeningsbijstand) kan ertoe leiden dat de strafbeschikking vaker na afloop van de vrijheidsbeneming aan de verdachte wordt toegestuurd en niet fysiek aan de verdachte kan worden uitgereikt. Hierop wordt uitgebreider ingegaan in paragraaf 4.4. van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

Het wetsvoorstel wordt geëvalueerd door middel van de reguliere instrumenten van de invoeringstoets en de algemene wetsevaluatie vijf jaar na de inwerkingtreding.